

PARADİGMANIN DÖNÜŞÜMÜ: EKOLOJİK FELSEFİYİ ETKİLEYEN BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

Transformation of the Paradigm: Scientific Studies Affecting the Ecological Philosophy

*Orçun İMGA**

ÖZET

Rönesans ve Aydınlanma düşüncesi, insan-doğa ilişkilerini radikal bir biçimde değiştirmiştir. Bu döneme kadar organik bir nitelik taşıyan bu ilişki, yerini mekanik bir ilişkiye bırakmış, böylelikle doğa, insanın tahakkümü altındaki bir nesne konumuna gelmiştir. Bu durum, insanın doğayı alabildiğine sömürmesinin yolunu açmıştır. Fakat, XIX. yüzyılda bilimsel ekolojide yaşanan gelişmeler ekolojik düşüncüyü derinden etkilemiş ve bu mekanik anlayış sorgulanmaya başlamıştır. İnsan-doğa ilişkilerine yeni bakış açıları getiren bu gelişmeler arasında Malthus'un nüfus teorisi, Darwin'in evrim teorisi, Haeckel'in monizmi, Marx'ın insan-doğa ilişkilerini üretim ilişkileri çerçevesinde ele alması, Einstein'ın izafiyet teorisi ve Bertalanffy'nin genel sistem teorisi en önemli olanlarıdır. Bütün bu gelişmeler insanın doğayla ilişkisini gözden geçirmesine yol açmış ve ekoloji düşüncesinde "organik" bir anlayış yeniden önem kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nüfus Teorisi, evrim teorisi, monizm, üretim ilişkileri, izafiyet teorisi, genel sistem teorisi, çevre, bilimsel ekoloji, insan, doğa.

ABSTRACT

The relations between human and nature was radically changed by Renaissance and Enlightenment. The organic relation between human and nature was replaced by a mechanical relation after this era. In this way, nature became a "thing" under the human's domination and so people started to exploit the nature wildly. But in the nineteenth century, ecological thought was deeply influenced by the developments in scientific ecology and this caused questioning of mechanical approach. The most important developments which cause new points of view on human-nature relations were made by Malthus' theory of population, Darwin's theory of evolution, Haeckel's monism, Marx's discuss of human-nature relations in the context of relations of production, Einstein's theory of relativity and Bertalanffy's general system theory. All of these ideas urged human to overview his relation with nature and distinguished the organic concept in human-nature relations again.

Key-words: Theory of Population, theory of evolution, monism, relations of production, theory of relativity, general system theory, environment, scientific ecology, human, nature.

* Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi.